BALOGH DÁVID

Bourdieu-mellszobor az íróasztalon

„Két világ keveréke, az állati és az emberi világé: a borjúfejű ember, a madárlábú ember – szörnyek. Két különböző fajta összevegyülése vagy keveréke is az: a birkafejű disznó szörny. Két egyén keveréke is szörny: akinek két feje és egy teste van, vagy akinek két teste és egy feje. Vagy a két nem keveréke: aki egyszerre férfi és nő, az szörny. Az élet és a halál keveréke: az a magzat, amelyik életképtelen morfológiával jön a világra, mégis sikerül életben maradnia néhány percig vagy napig, szörny."

Michel Foucault[1]

Merengő, áldozati szemekkel ül előttem a Fiú. Szerdánként konzultálunk, még nem hagyott ki alkalmat. Szakdolgozat (BA).

Ítélet minden ilyen délután; amikor a státuszom biztosította gőzfürdő már teljesen beburkolna és elvakítana, akkor eljön hozzám, bekopog, helyet foglal, a szemembe néz, és beletesz, beleállít, *belevet* a kifordított világ igazságába a Fiú.

Nem is az igazsága, hanem a hidege. Nyirkos a kézfogása, petyhüdt a tenyere, hideglelős, zimankós érzés lesz úrrá rajtam tőle, mint amikor az időjárás olyan, hogy nincs ellene jó védekezés. Szitáló majdnem-eső pára. Orkán erejű szél és havas eső. Ha állathoz kéne hasonlítanom, akkor meztelen csiga, ha növényhez, akkor valami gombaféle. Az a típusú hallgató, aki otthon szendvicset ken magának, és azt hozza be az egyetemre. A világ nyirka a Fiú.

Korábban nem állhattam őt, de ma már megvetem azt az énem, amelyik utálta a Fiút. Éretlen voltam, felszínes és rátarti. Bölcsességre süket és fennhéjázó. Önhitt bürokrata, vagánykodó kultúrkomisszár. Akkor még nem volt nekem ő *a Fiú*, csak egy srác, aki jól halad, konkrét elképzelései vannak a dolgozatáról, közepes tájékozottságát pedig fokozott ambíció fűti. Irritált az őzike-szeme, az a szende, száz százalékig valódi naivitása, amelyiknek fogalma sincs róla, milyen olcsó jövő vár az emberre *odakinn,* ott, ahova szorgalommal, a tőle telhető igyekezettel készül. Láttam benne a szüleit, az elszegényedő középosztálynak azt a hivatalnok-becsületét, amelyik megteszi, amit elvárnak tőle, és reméli, minden rendben lesz. Elvégzi, amit kell. Nincs benne rosszindulat, neheztelés, gyűlölet; lehet, hogy azért utáltam a Fiút,

[1] A rendellenesek, L'Harmattan, 2014, Bekovits Balázs ford. 72.

mert nem tudok rá még haragudni se. Legalább lenne egy nyomorult kis náci, olyan, aki a rendőri karriert fontolgatja csak azért, hogy cigányokat alázhasson, vagy hárompercenként zsidózik egyet az egyetemi sörözőben, miközben a környezetét is vizslatja, kit érint érzékenyen. Egy ilyen konteós hülyegyerek töri minorral. De nem, a Fiúban sem az ehhez szükséges pubertásban rekedt computergamer infantilizmus, sem a gyerekkori traumák emlékét őrző öltözőszagú szadizmus nincs meg. Olyan, mint a campus szobraira hulló friss porhó, amiből hógolyót sem lehet gyúrni, mert nem tapad össze.

Más magyarázatot nem találok rá, miért irtóztam tőle. Megfordult a fejemben, hogy esetleg a fiatalkori énemre emlékeztetett, de be kellett látnom, hogy ez teljes képtelenség. A Fiú okos. Én egy hülye fasz voltam az ő korában. Nyakig elmerültem a kilencvenes évek rave- és amfetaminhullámában (98-ban végeztem), csak azt néztem, kit lehet megdugni, és mi számít intellektuálisan divatosnak. Legszívesebben nyakon csapnám az akkori önmagam. De a Fiú soha nem lesz ilyen műmájer majom. Egy aszkéta ő, aki vízen, kenyéren és Schopenhaueren is eltengődik. Nincs okostelefonja, és nem ragasztanak belépő karszalagot a kezére. Nem alacsonyodik a tömegbe, és nem magasodik a magukat kivételes keveseknek tekintők közé. Mozdíthatatlan szikla. Nem zseniális, hanem bölcs, nem sziporkázó nagyotmondó, hanem egy szűkszavú, megfontolt, gondolkodó férfi. Szűz. Olyan felesége lesz, akit soha nem elégít ki, de ő mégis imádja az örökifjú és egyben koravén Fiút. Egy szexbomba, aki soha nem csalja meg, és még 25 év házasság után is szerelmes belé. A Fiú: *„Első osztályú vidéki srác (...)/Egy igazi hős”.*

Emlékszem, még féltem is tőle egy időben. Most nevetek ezen, de komolyan azt hittem, hogy követ. Volt olyan nap, hogy óránként belefutottam: az aulában majszolta alufóliából a szendvicsét – köszönt, aztán a könyvtár előterében olvasott egy fénymásolt papírt valamelyik órára – köszönt, aztán az egyetem melletti boltban nézegette a mirelit ételeket – köszönt. Ez nem lehet véletlen, gondoltam, és ezek a magányos elmebetegek a legveszélyesebbek... Ma már persze nyilvánvaló, hogy egy felszínes ember reakciója volt ez arra, amikor valaki olyannal találkozik, akit fejlettebb civilizációk beavatottnak hívtak. Fényévekre állunk a valóságtól, aki pedig benne áll, azt elmegyógyintézetbe zárnánk, vagy az öngyilkosságba kergetnénk, hogy emlékezni jó legyen rá. Én még ennél a tipikusnak nevezhető eljárásrendnél is gyalázatosabban reagáltam, hisz azt hittem, *pont* tőlem akar valamit, *pont* én vagyok az, akinek valami szörnyűségre kell számítani tőle. Milyen elnéző, fensőbbséges, de szerény mosollyal nyugtázná, ha meghallaná ezt a Fiú!

Mégis aggódom érte. Itt ülünk Kelet-Európában egy művészettörténet tanszék irodájában, ez a fiú pedig vidéki, csóró, kapcsolatok és kulturális származás nélkül. Vidékiként idomulnia kéne a kortársai által diktált habitusokhoz legalább, különben

az ő társadalmi mezejük nem lesz az ő mezeje soha a büdös életben. Tudna a Fiú heherészni egy kiállításmegnyitón? Tudna a megfelelő tónusban nevetgélni egy felolvasóesten? Posztmodernkedő, kúl, francia szerzőket citáló kritikákat meg tanulmányokat publikálgatni? A Fiú: naiv költő a schilleri értelemben, alkalmazkodásra képtelen, a padlásszobában megőrülő Hölderlin. Szépen el kéne mondanom neki, hogy ez egy feudális kulturális logikájú ország, annak jobb- és baloldala egyaránt, úgyhogy tanuljon inkább informatikát, vagy legyen környezetvédelmi mérnök. De hát milyen esztétikatanár lenne az ilyen?

„Ha gondolja a tanár úr, írhatok jövő hétig egy összefoglalót majd, és akkor megbeszélhetjük a további részleteket” – mondja nekem. Termós pulóver van rajta, cipzáros, a haja pedig kisfiúsra van nyírva. Frissen van borotválva, de összevissza maradék szőrszálak meredeznek az arcán. Nem sok esélyét látom, hogy becserkésszen egy Walter Benjaminról elegáns konferencia-előadásokat tartó belpesti, vele egyidős dámát a szakjáról. De ugyanígy nem tudom elképzelni egy kísérleti elektronika-fesztiválon, sőt még egy filmbemutatón se. Egy lakótelepi presszóban látom őt 25 év múlva, ahogy csipkelődő poénokkal traktálja a pultosasszonyt, aztán mielőtt hazamenne, még kitölt egy kenószelvényt. Övtáska, reklám-sültössapka... Valami szer kéne ebbe a srácba, amitől lecsúszik a sínről. Eki, fű, varázsgomba, később esetleg spuri. A vidéki szüleinek úgy se tűnne fel, ha csontsoványan, leromlott fogakkal látnák viszont, azt mondanák, egyen rendesen.

Mi lenne, ha elővenném előtte a farkamat? Nem vagyok buzi, meg szerintem ő sem az, valószínűleg a belőle áradó tisztaság az, ami a legmocskosabb ötleteket generálja egy ilyen visszataszítóan átlagos emberben, mint amilyen én vagyok... Bár, ha belegondolok, lehet, hogy én se tudnék mit kezdeni egy faszával hadonászó egyetemi tanárral. Talán elküldeném a kurva anyjába – gondolom most, aztán a gyakorlatban ezek általában máshogy néznek ki. A Fiú introvertált magányába zárkózna, összeomlana, és megölné magát. Biztos nem jelentene fel, azért utaznak az ilyen ártatlanokra ezek a rohadékok. Sok kellemetlen meglepetés fogja még érni őt. A világ bárányа a Fiú.

De nem, hiába erőltetem, nincs ötletem, csak olyannal gyötröm magam, ami nem az én felelősségem, sztoikus nyugalmat kell magamra parancsolnom. *„Jól halad, tetszik ez az irány. Jövő héten ugyanitt megfelel?”* – mondom neki, persze fingom sincs az „irányairól” meg hogy hogyan „halad”. Valamit nagyon csinál, az látszik rajta, már mielőtt megszólal. Nem lesz soha csalódott, mert nem fogja tudni magába idomítani reményeit a kornak. Mindent összevetve, azt hiszem, boldog.